ג: הורו בית דין פרק ראשון הוריות

עין משפט
נר מצוה

יב א מי׳ פי״ב מהל׳ שגגות הל׳ ד סמג עשין רח:
כ ב ג ד ה מי׳ שם הלכה ז סמג שם:
בא ו מי׳ פ״ג מהל׳ מתנות הלכה ה סמג עשין קלז:
בב ז ח מי׳ פי״ד מהל׳ שגגות הלכה ה סמג עשין רח:
בג ט מי׳ שם הלכה ח ופי״ב הלכה כ סמג שם:
בד י מי׳ שם הלכה יא:
בה יב ג מי׳ שם ופי״ב הלכה כ:
בו ד מי׳ פי״ד מהל׳ שגגות הלכה ב סמג עשין רח:
בז ה מי׳ שם הלכה ג:
בח ו מי׳ שם הלכה ד:
בט ז מי׳ פי״ד מהל׳ שגגות הלכ׳ ה סמג עשין רח ומצוה תסט תלי:
בם ע מי׳ שם פי״ח הלכה כ:

רבינו חננאל

ממה שהורוהו והיה חוזר שב מידיעתו קרינן ביה: אמר רבא אע״ג דסבר רב דהיכא דהורו ב״ד בחלב מותר ונתחלף לא׳ חלב בשומן ואכלו דפטור מודה שאם אכלו חצי הקהל באותה הוראה דלא מייחי ב״ד אר אלא כל אחד מייחי בשבה אר שעירה. שאין זה שנתחלף לו חלב בשומן משלים לרוב הצבור לחטאי פר אלא דהאי לא מצטרף מ״מ דאמר קרא לשגגה. מי דכתיב בפרשת שלח לך והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה עד שיהיו כולם בשגגה אחת (ופי׳) (ומר) א) יולפי׳ מעיני מעיני. וקי״ל לסבריה דתנא דמתני׳ כר׳ יוחנן דאע״ג דאינה משנה (מאי הוא) [מיהו] שקלו וטרו לטעמיה: **איסקא** בין שעשה ועשו עמהן בין שעשה ועשה אחריהן בין שלא עשו ועשה פטור מפני שחלה בב״ד. ואקשינן למה לי למיתנא כל הני פי׳ דאיתני שלא עשו ועשה. והוך תרי בבי ליתו בק״ו דקרקע לא זו אף זו קתני. פי׳ לא זו שעשו ועשה עמהן דאיכא למימר משום דעבד בהדייהו הויא חלה נמורה. אף אם עשו ועשה אחריהן פטור ולא זו שעשו ועשה אחריהן דעשו ב״ד בעלמא. אף זו אם לא עשו ב״ד כלל ועשה פטור. ואקשינן אי הכי סיפא דקתני הורו ב״ד ודע אחד מהן שטעי או חלמיד שראוי להוראה והלך ועשה על פיהן בין עשו ועשה עמהן כו׳ בקמיתא. דלתיובא איסבא מסתבר׳ מי׳ דאיל ואמרת לא זו אף זו קתני כן היה לו לשנותה או חלמיד שראוי להוראה והלך ועשה על פיהן בין שלא עשו ועשה בין שעשו ועשה אחריהן בין שעשו ועשה עמהן כו׳: **איסקא** או חלמיד ראוי להוראה. אמר רבא איצטריך דאי תנא אחד מהן הוה אמינא הני מילי מאן דגמיר וסבר כמו אחד מהן שגמר וסבר אבל גמיר ולא סבר לא הנא נמי ראוי להוראה. א״ל אביי והא להוראה דגמיר וסבר מסמע דמאן דלא סבר לא חזי להוראה. א״ל אנא הכי קאמינא אי מאחד מהן הוה אמינא הני מילי דגמיר וסבר אבל גמיר ולא סבר לא הנא ראוי להוראה דמשנה יתירה אמר׳ גמיר ולא סבר סבר ולא גמיר. מי דאי לא סבר ולא גמיר מנא ידע והא דמשנה יתירה מעין דאמרי׳ בקראי אין דבר אחר דבר אלא למעט. הא דתנן ראוי להוראה כגון מאן אמר רבא כגון שמעון בן עזאי פי׳ איזהו חלמיד ראוי להוראה אמר רבא כגון שמעון בן עזאי הדן לפני חכמים

מסורת הש״ס

ג) רש״ל, ב) [ומר מב. תוליק ע. נדה כט.], ג) [ל״ל עמהן], ד) [קדה ד. ה) ס״ו ל. כ״ב ס. [כ״ק עמ׳ ב.], ו) סנהדרין ז: [ומם חיתם א״ר יהושע בן לוי.], ז) [ס״ס ס״ס], ח) תמר. יעבץ.
ט) [מנחות נב.], י) עי׳ רש״ל. כ) כ״ל הלכך לא הי כר חיוב מעלה דמצמתא היסמ׳ כי קר מני׳ קקרנן מהכן וכל״ל.

תורה אור השלם

1. ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו אחת מכל מצות יי אשר לא תעשינה ואשמו:
ויקרא ד יג
2. במארה אתם נארים ואתי אתם קבעים הגוי כלו: מלאכי ג ט

מוסף רש״י

במארה אתם נארים. אתם מקללים עליכם נגרים לאחור ונקללה ונלכד עליכם, ואתי׳ אותי אתם קובעים, נחלים, שאתם נהנים שוב מן המחרים [ע״ש ל״ו] קללתם עליכם נגרית אחור להבטל המחשבה אל בית האוצר. מדמיון מגלגל מכילו את כל המעשר ונו׳ ואתפ״ל ואותי אתם קובעים, אתם נחלים את המעשר ואת התרומה מדמיון המם ואתרתמין המה קבעתן המעשר והתרומה. ורבינו ס״ר ס״ל הגוי בולו. כלומר וכל הקהל כולו קיבלו את הגזירה ופתמה אם לא היו מולן יכולין לעמוד נה לא היו מסכמין וגיון כמולן. אלמא לא חשיבא לעמוד נה [שם]. **קולר תליר.** עושה של הגייה [מהרש״ל ז.] **תא״ר בפני רבו.** וכל דין לפני רבו והול לא מקק לדבר. ונמנם אם שתק והול מכין בדבר מטעה [שם]. **דגיסטרין שיבא מכשורא.** שיעמוד נערת קטנה מן הקיר. כלומר אם נעשה נעלם [מהלם] הנעם בין מלוי מקלי מפלי. ביאת. נעות. כמו (הושע ח) כי אכנים יסיה עגל שומרון. ומתרגמינן לגמרי לייתין [שם].

תוספות הרא״ש

ר״מ הורו ב״ד ודע א׳ מהם שטעו ואמר להם טועים אתם פטור הא שתיק חייב (דהיינו) [הגיון שתיק וכרכוס ברישא אבל אי (לא) שתק ולא כרכיש ברישא פטור. תיפה אמאי קתני ואמר להם טועים אתם פטור. ליתנו דבוהא עפי יגודע לאחר מהם שטעו ושתק שטויים ר״ל משום דלא ליתי לטעמי ולמימר דכל שתיק פטור אפי׳ כרכיש ברישא: מתני׳ הורו ב״ד ודעו מאי שנא זה מן הישוב בביתו ישהישוב בביתו אפשר היה לו שישמע וזה לא היה לו אפשר שישמע בין שעשו ועשה עמהן כו׳: **איסקא** הורו ב״ד לעקור את כל הגוף אמרו אין נדה בתורה אין עבודת כוכבים בתורה הרי אלו פטורין הורו לבטל מקצת תורה אין הרי אלו חייבין לכיצד אמרו יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור יש שבת בתורה אבל המוציא מרה״ לרה״ר פטור יש עבודת כוכבים בתור׳ אבל המשתחוה פטור הרי אלו חייבין שנא׳ וגעלם דבר דבר ולא כל הגוף: **גמ׳** אמר רב יהודה אמר ר״מ דר״ש הואיל וברשות ב״ד הוא עושה איכא דאמרי אמר רב יהודה אמר רב אומר היה ר״ש כל הוראה שיצאה ברוב צבור יחיד העושה אותה פטור לפי שלא ניתנה הוראה אלא להבחין בין שוגג למזיד מיתיבי פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים בתחלה גובין עליהן דברי ר״ש ר׳ יהודה אומר מתרומת הלשכה הן באין אמאי כיון דנבי להו הוי ליה הודע איבעית אימא כגון שגבו סתם ואב״א כגון דלא הוה ליה במתא ואיבעית אימא רב כאידך תנא סבר דתניא איפכא בתחלה גובין להן דברי רבי יהודה ר״ש אומר מתרומת הלשכה הן באין תני ר״מ מחייב ור״ש פוטר ר״א אומר ספק משום סומכוס אמרו תלוי אמר ר׳ יוחנן אשם איכא בינייהו א״ר זירא משל דר״א למה הדבר דומה לאדם שאכל ספק חלב ספק שומן ונודע לו שמביא אשם ולא תוספות

יאו דלמא [ידיעה] דההוא ב״ד דהורו בעינן תיקו אמר רבי יונתן מאה שישבו להורות אין חייבין עד שיורו כולן שנאמר ואם כל עדת ישראל ישגו עד שישגו כולן [עד שתפשוט הוראה בכל עדת ישראל] אמר רב הונא בריה דרב הושעיא הכי נמי מסתברא דבכל התורה כולה קיי״ל רובו ככולו והכא בתי׳ כל העדה הואיל וכך אפילו הן מאה [תנן] הורו ב״ד וידע אחד מהן שטעו או תלמיד וראוי להוראה והלך ועשה על פיהם בין שעשו ועשה עמהן ובין שעשו ועשה אחריהן ובין שלא עשו ועשה ה״ז חייב מפני שלא תלה בב״ד האי הוא דחייב הא אחר פטור ואמאי הא לא גגמרה הוראה הבא במאי עסקינן כגון שהרכין ההוא אחד מהן בראשו ת״ש הורו ב״ד וידע אחד מהן שטעו ואמר להן טועין אתם הרי אלו פטורים טעמא דאמר להן טועין אתם אתם דפטורים הא שתיק מישתק חייבין וגמר לה הוראה ואמאי והא לא הורו כולן אמרי ה״נ כגון שהרכין בראשו מתיב רב משרשיא סמכו רבותינו על דברי רשב״ג ועל דברי ר״א בר׳ צדוק שהיו אומרים אין גוזרין גזירה על הצבור אלא א״כ רוב הצבור יכולין לעמוד בה ואמר רב אדא בר אבא מאי קרא במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו והא הכא דכתי׳ הגוי כולו ורובא ככולא דמי תיובתא דר׳ (יוחנן) [יונתן] תיובתא ואלא מאי כל עדת דקאמר רחמנא ה״ק אי איכא כולם הויא הוראה ואי לא לא הויא הוראה אמר רבי יהושע ר׳ שישבין בדין קולר תלוי בצואר כולן פשיטא הא קמ״ל דאפילו תלמיד בפני רבו רב הונא כי הוה נפיק לבי דינא מייתי עשרה תנאי דבי רב לקמיה כי היכי דנימטין שיבא מכשורא רב אשי כי הוו מייתי טרפתא לקמיה מייתי עשרה מבחי ממתא מחסיא ומותיב קמיה אמר כי היכא דנימטין שיבא מכשורא: **מתני׳** הורו ב״ד וידעו שטעו וחזרו בהן בין שהביאו כפרתן ובין שלא הביאו כפרתן והלך ועשה על פיהן ר׳ שמעון פוטר ור׳ אלעזר אומר ספק איזהו ספק ישב לו בתוך ביתו חייב הלך לו למדינת הים פטור אמר רבי עקיבא מודה אני בזה שהוא קרוב לפטור מן החובה אמר לו בן עזאי מאי שנא זה מן הישוב בביתו ישהישוב בביתו אפשר היה לו שישמע וזה לא היה לו אפשר שישמע **איסקא** הורו לבטל מקצת תורה ולקיים לכיצד אמרו יש נדה בתורה אין עבודת כוכבים בתורה הרי אלו פטורין הורו ב״ד לעקור את כל הגוף אמרו אין נדה בתורה אין עבודת כוכבים בתורה הרי אלו פטורין הורו בטל מקצת תורה ולקיים לכיצד אמרו יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור יש שבת בתורה אבל המוציא מרה״ לרה״ר פטור יש עבודת כוכבים בתור׳ אבל המשתחוה פטור הרי אלו חייבין שנא׳ וגעלם דבר דבר ולא כל הגוף: **גמ׳** אמר רב יהודה אמר ר״מ דר״ש הואיל וברשות ב״ד הוא עושה איכא דאמרי אמר רב יהודה אמר רב אומר היה ר״ש כל הוראה שיצאה ברוב צבור יחיד העושה אותה פטור לפי שלא ניתנה הוראה אלא להבחין בין שוגג למזיד מיתיבי פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים בתחלה גובין עליהן דברי ר״ש ר׳ יהודה אומר מתרומת הלשכה הן באין אמאי כיון דנבי להו הוי ליה הודע איבעית אימא כגון שגבו סתם ואב״א כגון דלא הוה ליה במתא ואיבעית אימא רב כאידך תנא סבר דתניא איפכא בתחלה גובין להן דברי רבי יהודה ר״ש אומר מתרומת הלשכה הן באין תני ר״מ מחייב ור״ש פוטר ר״א אומר ספק משום סומכוס אמרו תלוי אמר ר׳ יוחנן אשם איכא בינייהו א״ר זירא משל דר״א למה הדבר דומה לאדם שאכל ספק חלב ספק שומן ונודע לו שמביא אשם ולא

תוספות

בל הוראה שיצאה ברוב צבור. למעוטי דאם מטעה מלי לגבר ועשה גם הוא חייבין: שעירי עבודת כוכבים. משום כח נקיון לשון רבים לאיכה עוסק שעירים שעירי דאם תודש ושעירי רבנים שהן מרובים. ואיתיי דקאמר התם שעירים נקיט נמי הכא אע״נ

דלתיו (אלא) אחד כמו פר העלם: משל דרבי אליעזר בר׳. פירמה דהתם נספק חלב ספק לו ולטיי עלמא אכל הכא לו אין ספק. וכן נסומכוס. מיהו יש לומר דהכא תרוייהו אין דספק הוי:

ולא

מיתי עשרה תנאי דבי רב לקמיה כי היכי

מעמ׳ מולה בעלמו ממש הוא:

ולא

ולא

ולא